

Sociale Forhold og Beskæftigelses handleplan på rusmiddelområdet i Aarhus

Indhold

Sociale Forhold og Beskæftigelses handleplan på rusmiddelområdet	2
Baggrund	2
Det ved vi om problematikken	2
Initiativer	4
1. Kommunikations- og informationsindsats	4
2. Forebyggende tiltag målrettet unges brug af illegale rusmidler	4
3. Forebyggelsesindsats udsatte boligområder.....	5
4. Styrkelse af behandlingsindsats til unge under 18 år i opioidmisbrug.....	6
5. Temamøde om unge og rusmidler	6
Yderligere overvejelser/forslag	6
6. Udvidet rusmiddelindsats til opioidafhængige 18-30 år	6
7. Fleksibel indsats for de mest udsatte borgere med opioidmisbrug.....	6
8. Videreførelse af forebyggende tiltag målrettet unge under 18 års brug af illegale rusmidler	7
Oversigt over initiativer på rusmiddelområdet 2023	7

Sociale Forhold og Beskæftigelses handleplan på rusmiddelområdet

Med denne handleplan beskriver Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og Beskæftigelse (MSB) de initiativer, som MSB iværksætter for at imødegå nye rusmiddelproblematikker med særligt fokus på unges forbrug og misbrug af illegal medicin. Der er særlig fokus på forebyggelse, tidlig opsporing og brobygning til behandling samt styrkelse af eksisterende behandlingstilbud.

Baggrund

Over de seneste måneder, er der kommet tiltagende bevågenhed på rusmiddelproblematikker blandt unge i Aarhus. Frontmedarbejdere i bl.a. Rusmiddelcenter Aarhus og Rusmiddelteamet ved Ungecenter Skanderborgvej, der forestår rusmiddelbehandling til børn og unge under 18 år i kommunen, erfarer at der er en særlig og ny problematik med forbrug af illegal receptpligtig medicin, hvor smertestillende opioid, som indeholder stoffet Tramadol, er mest udbredt.

Der er tale om et meget potent og vanedannende stof, som ofte både er illegalt produceret og sælges illegalt. Medicinen kommer som piller i blisterpakninger som andet medicin, og i ungemiljøet og blandt dem, der sælger stofferne, italesættes det som harmløs medicin, der kan tage toppen af nervøsitet, lindre smerte, virke afslappende, euforiserende og præstationsfremmende. De negative konsekvenser ved brugen, så som hurtig udvikling af afhængighed, er ikke almindelig kendt. Stofferne er derudover meget billige og kan hurtigt erhverves via f.eks. sociale medier og i nogle kiosker, som det også senest er kommet frem i medierne.

Udfordringen med netop Tramadol og andre opioider er, at kroppen kan udvikle afhængighed af stofferne på meget kort tid, og der er behov for gradvist at øge indtaget for at kunne fungere normalt i hverdagen. Derudover kan en overdosis være livsfarlig. Et forbrug er dog ofte nemt at holde skjult, da de unge ikke umiddelbart ændrer adfærd. Det lugter ikke, og det er billigt at skaffe. Man kan derfor langt hen ad vejen opretholde en normal tilværelse, men må gradvist tage flere piller for at holde abstinenserne nede. Således er de nye erfaringer også, at misbruget ofte har stået på i lang tid, før familien og den unge erkender, at det er en problematik, som de har brug for hjælp til at håndtere.

Der er tale om et nyt og underbelyst risikobillede. Der er manglende viden om stofferne og om deres skadelige virkninger hos de unge, deres forældre og hos de omsorgspersoner/frontpersonale, der i øvrigt er omkring de unge. På den baggrund ser MSB behov for at øge bevågenheden og imødegå udviklingstendensen.

Det ved vi om problematikken

Da problematikken er ny og omfanget af unges brug og afhængighed af illegal medicin er underbelyst, indsamler MSB fortløbende data og informationer, der på forskellige vis kan belyse problematikken, dens udbredelse, størrelsesorden og udvikling. I nedenstående faktaboks beskrives alene udviklingstendenser ift. Tramadol, som er den type receptpligtig medicin, der er mest udbredt på det illegale marked.

Det ved vi om udbredelsen af illegal medicin (opioid)	
Indlæggelser relateret til opioid ved AUH	AUH registrer diagnosekoder ved indlæggelser/akutte ambulante kontakter. Der har fra april 2022- april 2023 registreret 6 indlæggelser/akutte ambulante kontakter på unge under 18 år relateret til forbrug af opioid.

Familie og Netværk, Aarhus Kommune	Familie og Netværk* registrerede i 2022/23, at 17 unge havde opioid i urinen. De vurderer dog, at det er i underkanten af det reelle omfang. *(Familiebehandlingstilbud i Aarhus Kommune med borgere under 18 år, hvoraf nogle unge har rusmiddelbrug)																				
Rusmiddelteamet Ungecenter Skanderborgvej, Aarhus Kommune	Rusmiddelteamet forestår socialfaglig rusmiddelbehandling på unge under 18 år. De estimerer, at 1/3 af de unge, de har i forløb, har en udfordring med forbrug af opioid.																				
Opgørelse Rusmiddelcenter Aarhus	<p>Udvikling i antal borgere under 30 år indskrevet til rusmiddelbehandling i Rusmiddelcenter Aarhus efter §142 (lægelig stofmisbrugsbehandling)* de seneste fire år fordelt på alder og år.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>2023 (april)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>18-24 år</td> <td>29</td> <td>26</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>25-29 år</td> <td>60</td> <td>66</td> <td>78</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Unge i alt</td> <td>89</td> <td>92</td> <td>103</td> <td>75</td> </tr> </tbody> </table> <p>Derudover har enkelte unge under 18 år fået et eksternt tilbud om lægelige stofmisbrugsbehandling (substitutionsmedicin) i anden kommune eller på en døgninstitution.</p> <p>* Behandlingen dækker over substitutionsbehandling for opioidmisbrug. Der kan dog være borgere med opioidmisbrug, som ikke er i substitutionsbehandling. Der er også borgere, der har et forbrug af opioider, men det er ikke deres primære misbrug.</p>		2020	2021	2022	2023 (april)	18-24 år	29	26	25	25	25-29 år	60	66	78	50	Unge i alt	89	92	103	75
	2020	2021	2022	2023 (april)																	
18-24 år	29	26	25	25																	
25-29 år	60	66	78	50																	
Unge i alt	89	92	103	75																	
Kontakter til Giftlinjen	<p>Antal henvendelser til Giftlinjen vedr. Tramadol:</p> <p>2019: 22 2020: 32 2021: 85 2022: Endnu ikke opgjort</p>																				
Østjyllands politis opgørelse	<p>Østjyllands politis opgørelse* over sigtelser for ulovlig besiddelse af Tramadol.</p> <p>2021: 16 sigtelser 2022: 286 sigtelser</p> <p>Tallene er fra artikel i JP Aarhus d. 30. marts 2023</p>																				

MSB har været opsøgende ift. andre kommuners erfaringer. Der er ikke et entydigt billede af, om udfordringer relateret til unges forbrug af illegal medicin, er genkendelige for andre kommuner. Sundhedsstyrelsen har i marts 2023 bedt SSP-samrådet om at lave en kommunal kortlægning af kommunernes erfaringer for at få en fornemmelse af opioid-situationen blandt de unge i kommunerne på landsplan. Kortlægningen er endnu ikke offentliggjort medio maj 2023.

Initiativer

I det følgende beskrives initiativer, som MSB tager initiativ til for at imødegå udviklingstendenser på rusmiddelområdet. Der er særlig fokus på forebyggelse, tidlig opsporing og brobygning til behandling samt styrkelse af eksisterende behandlingstilbud.

Flere af initiativerne er afhængige af et tæt samarbejde med samarbejdspartnere i og udenfor kommunen, særligt Magistratsafdelingen for Børn og Unge samt Østjyllands Politi.

1. Kommunikations- og informationsindsats

Som beskrevet indledningsvist mangler der generelt viden om det nye risikobillede relateret til illegal receptpligtig medicin. Det være sig både blandt unge, forældre og frontpersonale. MSB vil derfor tage initiativ til en informations- og kommunikationsindsats i kommunen, som bl.a. vil bygge på målrettet kommunikation til relevante målgrupper, plakater med QR-koder på strategiske steder i det offentlige rum, uddannelsesinstitutioner og lignende, der både informerer om risiko ved at bruge illegal receptpligtig medicin, og hvor man kan få mere viden, sparring og hjælp. Der skal desuden udvikles materialer, der kan benyttes til øvrige forebyggelsesindsatser - evt. oversat til andre sprog i relevant omfang.

Vi vil desuden inddrage og udbrede erfaringer fra *Principper for samarbejde om voksne borgere med rusmiddelproblematikker i MSB*, som aktuelt er under afprøvning i *Rusmiddelcenter Aarhus*, afdelinger i *Unge, Job og Uddannelse* og enkelte botilbud i *Voksne, Job og Uddannelse* og *Job, Udsatte og Socialpsykiatri*.

Indsatsen igangsættes 2. kvartal 2023.

2. Forebyggende tiltag målrettet unges brug af illegale rusmidler

Unge debuterer med rusmidler i ungdomsårene, hvorfor det i denne livsfase er aktuelt at sætte ind med forebyggende tiltag således, at den unge ikke udvikler misbrug eller afhængighed. I dag er erfaringen fra rusmiddelbehandlingen, at der går for lang tid, inden unge med et bekymrede brug af illegale rusmidler kommer i behandling. Der ses en ændring i unges brug af illegale rusmidler, hvor særligt opioider har vundet ind hos den yngre målgruppe. Ofte har de unge og deres forældre ikke tilstrækkelig viden om de negative konsekvenser ved brug af opioider.

MSB vil derfor prioritere ressourcer i 2023 til at styrke forebyggelsesindsatserne på området og række ud til samarbejdspartnere i og udenfor kommunen med henblik på at iværksætte relevante initiativer jf. nedenstående. Dette vil også ske i dialog og samarbejde med Magistratsafdelingen for Børn og Unge (MBU), hvor MSB vil tilbyde følgende:

➤ Forebyggende undervisning til eleverne på ungdomsuddannelserne

Ifølge Sundhedsstyrelsen foreligger der god dokumentation for, at forebyggende indsats i skoleregi begrænser unges brug af rusmidler. MSB vil tage initiativ til at styrke forebyggelsesindsatsen via tilbud om forebyggende undervisningsforløb på kommunens ungdomsuddannelser, som bygger på Sundhedsstyrelsens anbefalinger.

Det kan ske gennem

- Struktureret og dialogbaseret undervisning ved uddannet facilitator
- Informationsmateriale om illegal medicin og behandlingstilbud i såvel fysiske som digitale formater.

Initiativet kan igangsættes i de første måneder af det nye skoleår 2023 (august-september). Der afsøges muligheder for at videreføre de forebyggende initiativer – se nedenfor under initiativ nr. 8 om videreførelse af forebyggende tiltag.

➤ **Oplysning til forældre til unge i 10. klasse og på ungdomsuddannelser**

Forældrene er ofte de første, der kan opdage tegn på problematisk rusmiddelbrug. Det er derfor vigtigt, at alle forældre til børn i fx 10. klasse og på uddannelser ved, hvad de skal se efter, og at de er i stand til at gå i dialog med deres børn på en hensigtsmæssig måde. Forældrene skal derfor oplyses om tegn på begyndende misbrug, hensigtsmæssige tilgange til dialog samt mulighederne for professionel rådgivning.

Det vil vi gøre gennem:

- Faglige oplæg, som forældre inviteres til. Det kan foregå både virtuelt og fysisk.
- Informationsmateriale i såvel fysiske som digitale formater om det nye risikobillede ift. unge og rusmidler og med oplysninger om, hvor man kan opsøge hjælp.

Initiativet igangsættes i de første måneder af det nye skoleår 2023 (august-september)

➤ **Uddannelse af frontpersonale**

Vi vil tilbyde frontpersonalet i udskolingen og på ungdomsuddannelserne uddannelse i at spotte unge med begyndende misbrug, gå i dialog med dem og hjælpe dem videre til vejledning og mulig behandling ved kommunal misbrugsbehandling. Det kan ske gennem:

- Faglige oplæg virtuelt og på fysiske møder
- Informationsmateriale

3. Forebyggelsesindsats udsatte boligområder

Vi ved, at problematikken er mere udbredt, og at forældre og unge i udsatte boligområder generelt har begrænset viden om rusmidler, herunder også at man kan udvikle stor afhængighed af receptpligtig medicin som f.eks. opioider. Samtidig er denne målgruppe mindre tilbøjelig til at opsøge rusmiddelbehandling.

Borgerne i udsatte boligområder kan være vanskelige at nå med oplysning via bl.a. ungdomsuddannelser og de gængse medier.

På den baggrund vil vi etablere en systematisk forebyggelsesindsats i udsatte boligområder, der kobler sig til allerede eksisterende indsatser i boligområderne. F.eks. til indsatser/fora i boligforeningerne, lokale foreninger og offentlige tilbud og instanser.

Indsatsen vil bestå i, at der bliver afholdt informationsarrangementer i hver af de syv lokalområder med helhedsplaner i Aarhus Kommune.

MSB vil indgå i et samarbejde mellem SSP, kommunale aktører, boligsociale medarbejdere og civilsamfundsorganisationer i kombination med informationsmateriale på flere sprog.

Indsatsen kan opstartes i 3. kvartal 2023.

4. Styrkelse af behandlingsindsats til unge under 18 år i opioidmisbrug

Der er gode socialfaglige behandlingstilbud til unge under 18 år i Sociale Forhold og Beskæftigelse. Enkelte borgere har ud over den socialfaglige behandling brug for en lægefaglig behandling, herunder substitutionsbehandling. Det har været muligt at tilbyde lægefaglig behandling fra eksterne tilbud. Da der er en forventning om, at problemstillingen er underbelyst, vil behandlingsbehovet forventeligt stige. Der afsøges derfor muligheder for at etablere et internt lægefagligt behandlingstilbud til borgere under 18 år i MSB. Der vil være fokus på en vejledning fra sundheds-/lægemiddelstyrelsen, så behandlingen af unge under 18 år har samme fundament som de over 18. Der forventes at være en afklaring på mulighederne i løbet af 3. kvartal 2023.

5. Temamøde om unge og rusmidler

MSB tager initiativ til, at der afholdes et temamøde om unge og rusmidler i efteråret, hvor relevante samarbejdspartnere, interne i Aarhus Kommune såvel som eksterne herunder, regionale samarbejdspartnere, inviteres til at drøfte udfordringerne og samordne indsatserne på tværs.

Det skal bemærkes, at temadagen ikke begrænser sig til udfordringer angående opioider, men bør målrettes rusmidler generelt.

Yderligere overvejelser/forslag

Foruden ovenstående er der forslag, som ligger uden for den nuværende økonomiske ramme. Disse forslag kræver derfor en tilføjelse/prioritering af ressourcer for at kunne realiseres.

6. Udvidet rusmiddelindsats til opioidafhængige 18-30 år

Etablering af en udvidet og specialiseret behandlingsindsats i Rusmiddelcentret for unge mellem 18-30 år med opioidafhængighed.

Rammen for ambulans misbrugsbehandling er 1-2 samtaler om ugen. Ved en udvidet indsats kan borgerne tilbydes 2 samtaler om ugen. En udvidet indsats giver mulighed for øget koordinering og samarbejde med andre aktører i Aarhus Kommune.

Ved at sætte mere intensivt ind tidligere i forhold til de unges misbrug begrænses skadevirkningerne ved afhængigheden mest muligt. Dette øger også mulighederne for at hjælpe de unge ud af deres misbrug og forebygge et senere behov for en intensiv indsats. Misbrugsbehandling for opioider er langt mere tidskrævende end misbrugsbehandling for f.eks. hash eller andre rusmidler. Desuden er målgruppen oftest mere belastet med flere udfordringer end andre målgrupper.

Forslaget vil kræve en tilføjelse af 1100 t.kr. årligt.

7. Fleksibel indsats for de mest udsatte borgere med opioidmisbrug

Etablering af en mere fleksibel indsats til de mest udsatte borgere over 18 år med opioidmisbrug indebærer, at rusmiddelindsatsen i højere grad tilpasses den enkelte borger f.eks. via hjemmebesøg fra rusmiddelbehandlerbehandler for at hjælpe borgere med opioidmisbrug med at genopstarte eller fastholde rusmiddelbehandling. Dertil kommer en øget grad af koordinering med andre kommunale indsatser samt læge og psykiatrien om at håndtere borgernes udfordringer.

Indsatsen giver de mest udsatte opioidmisbrugere i kommunen et mere kontinuerligt behandlingstilbud med mindre frafald og øger chancerne for succes med behandlingen.

Flere vil kunne fastholde deres faste bopæl, og der forventes færre indlæggelser relateret til opioidmisbrug på såvel somatisk som psykiatrisk hospital.

Forslaget vil kræve en tilføjelse af 650 t.kr. årligt.

8. Videreførelse af forebyggende tiltag målrettet unge under 18 års brug af illegale rusmidler

De fleste unge er ambivalente i forhold til at begynde i traditionel rusmiddelbehandling. De vil dog ofte kunne motiveres gennem et fleksibelt brobygningstilbud. Det foreslås derfor at etablere et kommunalt tilbud, der kan bygge bro mellem uddannelsesstederne og de kommunale behandlingstilbud. Det skal være et tilbud, der er nemt for de unge at tage imod, og hvor studievejlederne kan inddrage en medarbejder fra behandlingstilbuddet i en motiverende samtale med den unge på skolen. Samtalen vil kunne fungere som brobygning til kommunal rusmiddelbehandling.

Forslaget vil kræve en tilføjelse af 600 t.kr. årligt.

Med forslaget vil man desuden fastholde forebyggelsesinitiativer igangsat i 2023 (beskrevet ovenfor i initiativ 2)

Oversigt over initiativer på rusmiddelområdet 2023

● Handleplan rusmiddelområdet

